

BODOLAINÉ JAKUS EMMA BÚCSÚZTATÁSA 2012. JÚNIUS 29-ÉN A KELENFÖLDI SZENT GELLÉRT PLÉBÁNIA RAVATALOZÓJÁBAN.

Bonta Imre

Kedves kollegánkat Bodolainé Jakus Emmát, Emmikét jöttünk búcsúztatni. Engedjék meg, hogy részben személyes emlékeim segítségével emlékezzek reá.

Az OMSZ-nál már csak néhányan dolgozunk olyanok, akik még munkatársai lehettek Emmikének. Nyugdíjazása előtti pár évben ismertük meg szakdolgozóként, fiatal munkatársként. 1978-ban az ő irányításával kezdte meg munkáját a Csapadékszinoptikai Osztály, melynek fiatal munkatársai lehettünk. Nyugdíjazásáig csak néhány évet dolgozhattunk vele. Ez a rövid időszak azonban szakmai fejlődésünk szempontjából mindnyájunk számára meghatározó volt. Nem csak a szinoptika alapjait tanulhattuk meg tőle, de szakma szeretetét, látásmódját, munkamódszert, szakmai korrektséget és precizitást. A közös kutatási munkák során tanulhattuk meg, hogyan kell egy probléma megoldását felépíteni, kidolgozni. Türelemmel, szeretettel segítette munkánkat, velünk együtt örült egy-egy jó előrejelzésnek. Emmike ekkor már sok cikk, tanulmány, kutatási munkán volt túl; neve összekapcsolódott a mezoszínoptikai jegyzettel, előadásokkal, illetve a Duna és a Tisza árhullámainak szinoptikus-klimatológiai tanulmányozásával. Több évtizedes munkásságát legközvetlenebb munkatársának segítségével idézném fel

Bodolainé Jakus Emma 1955-ben végezte el az ELTE meteorológus szakát. Férje akkor már a szinoptikus meteorológia tárgyának előadója volt. Férjével együtt első munkahelyén, az OMI pestszentlőrinci obszervatóriumában egy kutató csoportban szinoptikus meteorológiai kutatásokba kezdtek. Fő törekvésük az akkori erősen az empiriára hagyatkozó, szubjektív előrejelzési technikával szemben az elméleti alapokon nyugvó, objektív előrejelzési módszerek kidolgozása volt. A 60-as évek elején az OMI-ban Bodolai István vezetésével megalakult az Időjárás Kutató Osztály. Emmike ebbe a szervezeti egységbe került. Erre az időre tehető a szinoptikus meteorológia új ágának, a mezometeorológiának kibontakozása. Emmike ekkor a mezometeorológiával egy életre elkötelezte magát, azon belül is különösen a csapadék tevékenység vizsgálatára helyezte a hangsúlyt. A hazai kutatásban szinte egyedülálló, finom léptékű analíziseket készített, amelyben minden elérhető időjárásinformációt

- a kisállomások jelentéseitől kezdve a szinoptikus- és klímaállomások regisztrátumáig - felhasznált. Ennek segítségével részleteiben is feltárult a veszélyes időjárási jelenségek kialakulásának mechanizmusa.

Első nagyszabású vizsgálatai a hazánkon átvonuló instabilitási vonalakra irányultak. Ő honosította meg, a ma már általánosan használt szlovéniai instabilitási vonal fogalmát, amely a heves balatoni viharok jelentős részét kiváltja. A csapadék vizsgálata révén került közelebbi kapcsolatba a Vízügyi Kutató Intézettel. A szakmai együttműködés kimagasló teljesítménye volt a történelmi árvizek meteorológiai feltételeinek meghatározása. E jelentőségű munka eredményei a vízügyi szaklapokban is megjelentek. A nagy csapadékok tanulmányozása vezetett az ún. találkozási modell kifejlesztésére.

Úttörő jellegűnek mondható az a kutatása, amely az Alpokban felhalmozódott hőmennyiség és a tavaszi dunai árhullámok közötti kapcsolat megállapítására irányult. Ebben a munkában már a műholdak felvételeit is felhasználta. A KEI létrejöttével a Csapadékszinoptikai Osztály vezetése mellett folytatta kutatói tevékenységét. Igen korán, 1979-ben elvesztette mindössze 56 éves férjét. Ettől kezdve fiának és szakmájának élt. Férjének kéziratban lévő munkáit publikálásra előkészítette és kiadatta. Ekkoriban tette közzé Browning a műholdfelvételek alapján felismert szállítószalagokra vonatkozó konceptuális modelljét. Emmike ennek hazai propagálójává lett. A másik jelentős, szintén az Ő személyéhez köthető eredmény a Maddox által műholdképeken felfedezett mezoméretű konvektív komplexumoknak a hazai köztudatba való bevezetése. A hazai műholdas szakemberek közreműködésével hatalmas, egész Európára kiterjedő többéves vizsgálatot végzett, rámutatva ezeknek hazai előfordulására.

A távérzékelési technika térhódítása megteremtette a feltételeit az időjárásanalízis és előrejelzés egy újfajta megközelítésére, az ún. nowcastingra. A hagyományos és az

újfajta információk együttes vizsgálata a folyamatok minden eddiginél részletesebb analizésére és megbízható ultrarövidtávú előrejelzésére nyújtott lehetőséget. Ezzel az elemi csapásokra történő időbeni figyelmeztetés és az ellenük való védekezés is szilárd alapokra helyeződött. Bár a nowcasting technika Emmikét már a nyugdíjazásához közeli időben érte, de e téren is figyelemre méltó eredményeket ért el. Nyugállományba vonulása nem jelentette szakmai munkásságának végét. Rendszeresen bejárta az OMSZ Könyvtár által biztosított szobájába, ahol megőrizve szellemei frissességét, kutató munkáját a korábbi affinitással, fáradságot nem ismerő buzgalommal folytatta. Még 80. évéhez közel újabb dolgozatokkal lepte meg szakterületének művelőit. Ezek közül hármat kell mindenképpen megemlítenünk: az első a „Magyar szinoptikus meteorológiai kutatások 1955-1995” c. munkája, amiért 1997-ben Szakirodalmi Nívódíjat kapott. A másik két jelentős kiadványa a „Mezoléptékű konvektív komplexumokról” Tanczer Tiborral írt közös tanulmánya 2003-ból, illetve „A szinoptikus diagnózis eszközeiről” 2008-ban összeállított munkája.

Emmikét magas szintű szakmai elhivatottság, hihetetlen, fáradságot nem ismerő munkabírási, nagyfokú precizitás jellemezte. Arra törekedett, hogy a kutatómunkájával a mindennapi előrejelzési gyakorlatot támogassa. A szakirodalom folyamatos követésével lépést tudott tartani szakterületének fejlődésével. Az elért eredményeket igyekezett mielőbb közkinccsé tenni. Az OMSZ Kisebb Kiadványi közül a legtöbb valószínűleg az Ő nevéhez fűződik.

Az OMSZ keretein kívül, sőt külföldön is elismert kiemelkedő munkássága ellenére szerénység, kutatói alázat volt rá jellemző. Hívalkodás, büszkeség távol állt tőle. Címeiket, minősítést nem szerzett, pedig munkásságából

több disszertációra is futotta volna, ő számára szakma szeretete tisztelete volt az első.

Kollégáival, beosztottaival való kapcsolata korrekt, baráti volt. Tudásából igyekezett minél többet átadni másoknak. Rendszeresen tartott továbbképzéseket, még nyugdíjas korában is. Két évtizeden keresztül mezometeorológiát oktatott az ELTE-n, és ehhez hasonló című jegyzetet állított össze. Jó kapcsolatot épített ki más szakterületek művelőivel is. Nem volt befelé forduló, elismerte mások eredményeit. Értékelte elődeinek munkásságát. Különösen nagy energiát fektetett a múlt század elején működő, feledésbe merült kiváló szakember, Anderkó Aurél életművének felkutatására. Kiemelkedő szakmai tevékenységéért az MMT Steiner Lajos éremmel, az OMSZ Schenzl Guidó díjjal ismerte el. 1977-ben a vízgazdálkodás kiváló dolgozója, 1981-ben a munkaérendrend ezüst fokozatának a tulajdonosa lett.

Visszatérve személyes emlékeinkre, régi kollégáival a személyes kapcsolatot nyugdíjas korában is mindvégig megtartotta. Nyomon követte a szakmai és magánéletünk fontos állomásait; tanácsokkal látta el szakmai munkánkat, illetve szeretettel érdeklődött életünkről, gyerekeinkről. A 2011-s Világnapon már hiába vártuk, bár ígérte, már nem jött be többet az OMSZ-ba. Még szerettünk volna kikérni a véleményét szakmai kérdésekben, vagy csak egyszerűen beszélgetni vele az élet dolgairól, de erre már nem került sor.

Végezetül engedjék meg, hogy Emmike pályafutásához kapcsolódóan egy bibliai idézettel zárjam megemlékezésemet: "A jó harcot megharcoltam, a pályát végig futottam, hitemet megtartottam. Készen vár rám az igazság győzelmi koszorúja".

KISLEXIKON

POCKET ENCYCLOPAEDIA

Somfalvi-Tóth Katalin

Országos Meteorológiai Szolgálat, H-1525 Budapest Pf. 38, toth.k@met.hu

adatasszimiláció a légköri megfigyeléseknek a modell-rácsra történő illesztése különböző matematikai módszerek segítségével. A kezdeti feltételek meghatározása az előrejelző modell számára. Ilyen módszer a 3D-var és 4D-var (háromdimenziós ill. négydimenziós variációs analízis). (Gaál N.: *Hidegcsepp vizsgálata Európa térségére az ECMWF ERA Interim reanalízis alapján*)

albedó <lat., *fehérség*> a beérkező sugárzás felszínről visszaverődő része. Értékét százalékban szokás megadni. Nyugodt óceáni felszín \sim ja 5 %, friss hófelszíné 80-90 %. (Ács F., Szabó L., Jávors Cs.: *A csupasz talaj felszíni hőmérsékletének érzékenysége a talaj sugárzási és termikus tulajdonságainak változásaira*)

diagnosztikai egyenlet olyan kormányzó egyenlet, amely nem tartalmaz időtől függő tagot, –időfüggetlen–. A változók pillanatnyi állapotát írja le adott helyen. (Ács F., Szabó L., Jávors Cs.: *A csupasz talaj felszíni hőmérsékletének érzékenysége a talaj sugárzási és termikus tulajdonságainak változásaira*)

Folytatás az 54. oldalon